

Bóstwo i rzeczu którego jest patronem

Jowisz - świątynia na kapitolu
Apollo - oktawian
Herkules - ?Kommodus?
Minerwa - Domicjan
Sol Invictus - Aurelius
Mars - miesiąc martius

Bitwy

477 - Kremerą
390 - Alią - Kwintus Sulpicjusz vs. Brennus (celtowie)
295 - Decjusz mus vs. Egnacjusz (samnici) - koniec III wojny
280 - Herakleja - Publiusz Waleriusz Lewinus, Pyrrus
279 - Auskuluim - Publiusz Decjusz Mus, Pyrrus
275 - beneventum - Kuriusz Dentalus, Pyrrus
260 - Mylae - Gajusz Duiliusz s. Hazdrubal
256 - Eknomos - Marek Atyliusz vs. Hamilkar
217 - Jezioro Trazymeńskie - Flaminiusz vs. Hannibal
216 - kannami - Warron vs. Hannibal
202 - Zama - Scypion Afrykański, Hannibal
197 - kynoskefalaj - Flaminus vs. Filip V
190 - Magnezja - Scypion Azjatycki, Antioch III wielki
168 - Pydna - Perseusz, Lucjusz Emiliusz Paulus Macedoński
113 - Noreją - Papirusz Karbon vs. Teutobod (cymbrowie)
106 - Cyrta - Mariusz, Sulla vs. Jugurta
102 - Aquae Sextiae - Gajusz Mariusz, Teutobod
101 - Vercallae - Gajusz Mariusz, Boiorix
86 - orchomenos - Sulla, Archelaos - pokój w dardanos 85 potem rzymianie złupili ateny
86 - Cheronea - Sulla, Archelaos
82 - u bramy kolińskiej - sulla, mariusz młodszy
53 - Carrhae - Krassus, Eran Surenas (partowie)
48 - Farsales - Marek Antoniusz (cezar) , scypio i domicjusz ahenobarbus (pompejusz)
42 - Filippi - Marek Antoniusz i Oktawian, Brutus i Kasjusz
31 - Akcjum - marek antoniusz, oktawian august
9 - Bitwa w lesie Teutoburskim - Arminiusz, Publiusz Kwintyliusz Warus

Podaj imie (to jest chyba obiektywnie najcięższe - trzeba znać wszystkie osiągnięcia każdego cesarza rzymskiego, jak i wszystkich wodzów rzymskich)

Asklepios - bóg sztuki lekarskiej
Marek Antoniusz - zamordował katylinę, pacholek cezara, potem był w egipcie, wróg oktawiana
Brutus - spiskowiec
Cerera - bogini rolnicza
Cezarion - kuzyn cezara czy cos, kazano go zamordować szybko
Lucjusz Korneliusz Cynna - wrasz z mariuszem dokonał zamachu, zginął z rąk swoich żołnierzy. po jego śmierci mariusz stał się władcą italii
Decjusz mus - dowodził przeciwko samittom pod sentinum
foedus cassianum - przymierze z latynami,
Gajusz Flaminiusz - zbudował via flamina, przeprowadził reformę agralną, zginął w bitwie z nnibalem, zginął w bitwie nad jeziorem trazymeńskim
Gajusz lutacjusz Katulus - wygrał u wysp egackich z hamilkarem
Gajusz Kaligula - wyprawił się na germanów, stłumił bunt legionów, został otruty, mianował konia senatorem
Gajusz popilius lenas
Hadrian - adoptował go trajan, był jego kuzynem. zbudował limes, stworzył radę cesarską,
Hamilkar - ojciec hannibala
Hannibal
Hazdurball - zięć hamilkara
Kasjusz - spiskowiec z brutusem
Klaudiusz - konsul, chciał odwołać cezara z galii
Kommodus - syn marka aureliusza, spisek lucylii, wprowadził rządy terroru, mówił że jest herkulesem
Marek Licyniusz Krassus - lubił piniondz, stworzył proto straż pożarną
Lepidus - zbuntował się przeciwko sulli, był częścią II triumwiratu ale umarł
Lucjusz apulejusz saturninus - trybun ludowy, kolejny grakchus trochę
Lucjusz Emiliusz Paulus - bitwa pod pydną
Lucjusz afraniusz
Lucjusz Korneliusz Sulla - był konsulem z mariuszem, rusza na mitrydatesa, dyktator, wprowadził szereg reform po czym odszedł z życia publicznego
lucjusz licyniusz lukullus - w III wojnie pokonał mitrydatesa
Marek Aureliusz - stoik, bił się z kwadami i markomanami,
marek aureliusz kotta - w III wojnie pokonał mitrydatesa
Marek Liwiusz Druzus - optymata, reformator jego śmierć była powodem do wojny ze sprzymierzeńcami
Marek terencjusz warro - przegrał w lesie tamtdas stronnik pompejusza, napisał De re rustica - podręcznik gospodarki rolnej
marek wipsaniusz Agryppa - wybitny wódz oktawiana
Gajusz Mariusz - pojmał jugurtę, wygrał pod aquea sextiae i vercellae, był konsulem dużo razy
Massynisa - król Numidów, spowodował III wojnę punicką
Mitrydates VI -
Neron - spisek pizona, stłumił powstanie w judei,
Oktawian - Princeps Senatus
Publiusz kwintyliusz Warus - dowodził w lesie teutoburksim, popełnił samobójstwo
Sektus Pompejusz
Septymiusz Sewerus - wzmocnił pozycję prefekta pretorianów stał się szefem administracji, pokonał partów, utworzył prowincję mezopotamie, ekwici stają się potęgą
Tarkwiniusz Pyszny - ostatni etruski król rzymu

Trajan - największy rozrost rzymu, za niego powstała prowincja dajca,
Tytus Kwincjusz Flaminus - ogłosił wolność helenów
Walerian - prześladował chrześcijan, przegrał z szapurem I
Wespazjan - z rozkazu nerona stłumił powstanie w judei

Wszystkie prawa

Acta dicurna- obowiązek publikowania sprawozdań z prac senatu
Leges iuliae agrariae- ziemię mieli otrzymywać obywatele którzy mieli przynajmniej 3 dzieci, była to aeger publicus oraz ziemia zakupiona w Italii i prowincjach
Lex Aurelia- Aureliusz Kotta 1/3 składu trybunałów sądzących nadużycia w prowincjach senatorowie, 1/3 ekwici i 1/3 tribuni aerari(ci co mają odpowiedni majątek aby móc aspirować do wpisania na listę ekwitów)
Lex canuleia 445 - plebejusz może żenić się z patrycjuszką
Lex Horensia - uchwały zgromadzeń plebejskich moc ustaw obowiązujących całe państwo – ich postanowienia nie wymagały zatwierdzenia senatu. Zrównanie stanów
Lex iulia - ustawa cezara o pełni praw obywatelskich
Lex iulia - ustawa o karaniu za cudzołóstwo – wygnanie, konfiskata majątku. Dopuszczalne zabicie małżonki i kochanka przez ojca. Cudzołóstwo dotyczyło tylko kobiet.
Lex iulia de repetundis – podnosiła kary za zdzierstwa w prowincjach, określała kompetencje namiestników
Lex Licyniae sextiae - limit do 500 jugerów
Lex plautia papiria - 60 dni na złożenie borni, nadaje prawa obywatelskie
Lex poetelia - zakaz niewoli za długi
Lex reddendorum equorum - ustaw nakazująca zwrot konia” – wyraźne rozdzielenie warstw ekwickiej i senatorskiej. Senatorowie występują z centurii ekwitów, ekwici musieli zrzec się symbolu konia dostarczanego przez państwo. W 129 wyodrębnia się stan ekwitów
Lex Valeria 300 - prawo apelacji do wyroków
Lex Weleria - od imienia Waleriusza – dyktatura dla Sulli na czas nieokreślony

Daty? I guess zakończenia wojen będą najważniejsze, natomiast czasami zdarzają się też inne więc trzeba wybrać te po prostu „najważniejsze" ale chyba sie nie da tak łatwo

Zdobycie wejów - 396 pne
Zniszczenie kartaginy - 146 pne
Spisek Lucjusza Sergiusza katyliny - 63 pne
Drugi triumwirat - 43 pne
Spisek gajusza Kalpurniusza Pizona - 65
Edykt Decjusza - 250

Wszystkie Reformy do zadań opisowych

Reformy na wschodzie pompejusza
1. podzielił na dwie prowincję

Reformy Oktawiana
armia zawodowa,
służba minimum 20 lat,
stałe wyposażenie weteranów
armia z Italii, obywatelstwo po służbie dla auxilia
praefecti praetorio – dowódca gwardii cesarskiej – wyłącznie ekwici, po cesarzu 1 miejsce w państwie

Reformy kultu za pryncypat
1. czczenie geniusza augusta
2. kult eneasza przodka rodu juliuszów

Reformy tyberiusza
1. Zwiększenie liczby drobnych rolników, stanowiących trzon armii
2. Górny limit 500 jugerów = 125ha + po 250 jugerów dla 2 synów użytkownika, w sumie rodzina mogła posiadać 1000 jugerów, ok. 250 ha.
3. Nadwyżki przydzielane chłopom po 30 jugerów = 7,5 ha, w dziedziczne użytkowanie, ale bez prawa dzielenia i sprzedaży; obowiązywała specjalna opłata za użytkowanie ziemi (Pomimo wielu trudności udało się skonfiskować 1 mln jugerów przeznaczonej wyłącznie dla obywateli, Italikowie pozbawieni tego przywileju).
4. Skarby zapisane Rzymowi, przez króla Pergamonu, zostaną rozdzielone nowym osadnikom do zagospodarowania – ustawa.

Reformy Gajusza
1. Przywraca prawo agrarne brata, Tyberiusza
2. Ustawa umożliwienie zakupu taniego zboża dla ubogich
3. projekt kolonizacji Italii i Kartaginy
4. oddaniem ekwitom sądów w sprawach o zdzierstwa w prowincjach – skłóca senatorów z ekwitami
5. Projekt obywatelstwa dla Italików i Latynów – osłabił jego autorytet

Reformy Gajusza Apulejusza Saturninusa
1. ustawa o obrazie ludu rzymskiego
2. obniżenie cen zbóż
3. weterani mariusza dostają działki w afryce

Reformy Druzusa
1. Wzrost liczby senatorów do 600 (dodał 300 ekwitów)
2. podział reszty ziemi (aby zostało błoto i powietrze)
3. obniżka cen zboża
4. prawa do italików

Reformy wojskowe Gajusza Mariusza
zawodowa armia, min 16 letnia służba
obywatelstwo za służbę
wyposażenie weteranów w ziemię
symbol znaku bojowego – aquila, orzeł.

Reformy cezara
senat 900 osób - wielu z grup arystokracji prowincjonalnej (z czego wprowadził około 400 swoich), nawet grupa Galów (spotkał się z protestem nawet wobec swoich stronników, znacznie wyprzedzał ludzi swojej epoki starał się przejść z ustroju miasta państwa do miasta światowego, nadał obywatelstwo mieszkańcom Galii Przedalpejskiej,

zwiększył autonomię miast italskich, prawa obywatelskie wielu miast z poza Italii, wprowadził kontrolę przeciw nadużyciom w prowincjach i zdzierstwu, tzw. racjonalny wyzysk zatwierdził kilka ustaw agrarnych, wprowadził arystokrację prowincjonalną oraz Galów do senatu, czym naraził się w kołach konserwatywnych nakazał założenie kolonii rzymskich w prowincjach, 80.000 otrzymało ziemię w prowincjach ponadto planował osuszenie błot pontyjskich oraz budowę kanału przez Istm Koryncki reforma kalendarza - wprowadzenie roku przestępnego, przetrwał do 1572, a w Rosji do 1917r Zwiększa liczbę senatorów ale i urzędów, Istniało 18 prowincji. Pozbawia nobilów monopolu władzy (stali się jego zażartymi wrogami – idy marcowe). Umorzenie komornego za 1 rok Podwaja żołd z 5 na 10 asów Rozpoczął przebudowę Rzymu. Jego działalność przerwał niespodziewany zamach w idy marcowe (15 III) 44 p.n.e.

Dzieła i autorzy (nie mam pojęcia dlaczego tego aż tyle wyszło serio)

Antinous ulubieniec Hadriana
Appian z Aleksandrii historia Rzymu
Apulejusz metamorfozy albo złoty osioł
Arrian z nikomedii wyprawa a macedońskiego
Cezar - pamiętniki o wojnie domowej, pamiętniki o wojnie galijskiej
Cyceron - Filipinki, De re publica
Dion z Prusy złotousty
Eliusz Arystydes (189zm) pochwała Rzymu, mowa panatenajska
Epiktet - rozwijał etykę
Fiostratos III wiek – Żywoty sofistów
Gajusz Salustiusz kryspus Historiae , sprzysiężenie Katyliny, wojna z jugurtą
Gajusz Swetoniusz żywoty cesarów
Galen z Pergamonu 129-199 – 100 prac z zakresu medycyny, lekarz Marka Aureliusza, Werusa i Komodusa.
Horacy (65-8 pne) – poeta – Epody, Pieśni zwane odami.
Józef Flawiusz(39 100) starożytności żydowskie, autobiografia
Juliusz julianus i gajus podręcznik prawa
Juwenalis – satyry
Kasjusz Dion – historyk grecki; Historia Rzymu od podań o Eneaszu do 229 r.
Katullus odi et Amo
Klaudiusz Ptolemeusz - I w ne z Aleksandrii 100-198 odrzucił hipotezę Arystacha z Samos (układ heliocentryczny) i utrwalił do czasów Kopernika pogląd geocentryczny budowy świata. Opracował dzieło geograficzne z 8000 miejscowości. Mapę opracował na podstawie matematyki i astronomii,,geografia, księga matematyczna
Kwintus Enniusz - roczniki,
Kwintus Mucjusz Scewola typy religijności - poetycki, mistyczny, filozoficzny
Kwintylian - kształcenie mówcy
Liwiusz andronikus - przełożył Odyseje
Liwiusz dziejje Rzymu od założenia miasta
Liwiusz Tytus 59 p.n.e.-17 n.e. największy obok Tacyty historyk rzymski. Jego główne dzieło historyczne: Ab urbe condita (Od założenia Rzymu, po 27 p.n.e.), liczy 142 księgi, przedstawiające dzieje Rzymu od założenia miasta, aż do czasów sobie współczesnych
Lucjusz Lukullus i Kwintus Hortensjusz –sadzawki rybne
Lukian z samosat o śmierci peregrina , dialogi heter
Marcjalis - epigramy
Marek anneusz lukan (39-65) 10 ksiąg o wojnie domowejpharsalia
Marek Terencjusz Warro - Potwór trójgłowy
Pauzaniasz przewonik po Helladdzie
Petroniusz - satiricon
Plaut - komedie
Pliniusz młodszy panegiryk
Pliniusz Starszy – 23-79 – „Historia naturalna” – encyklopedyczne dzieło dedykowane Tytusowi
Plutarch - żywoty sławnych mężów
Plutarch z Cheronei – biografie Greków i Rzymian żywoty równoległe .
Publiusz Owidiusz nazo metamorfozy, kalendarz , żal, amores, ars amatoria, metamorfozy, kalendarz(fasti)
publiusz Terencjusz afer,
Seneka – 3-65 – najwybitniejszy filozof rzymski – wpłynął na etykę chrześcijańską. Dialogi,listy moralne do lucyliusza,
Stacjusz – silvae, Achilleis,
Swetoniusz 70-160 pisarz rzymski, twórca biografii cesarzy. Przyjaciel Pliniusza Młodszego. Sekretarz kancelarii cesarza Hadriana.
Tacyt 55 - ok. 120 najwybitniejszy historyk starożytnego Rzymu.– Biografie cesarzy – „Żywoty cesarów”., germania, dzieje, roczniki, dialog o mówcach
Terencjusz - komedie
Tytus Lukrecjusz Karus epikurejczyk o naturze wszechrzeczy
Tytus makcjusz plutus,
Wellejusz paterculus - Historia rzymska
Wergiliusz (70-19 pne) - Eneida, Bukoliki – 10 sielanek, największy epik rzymski, georgiki.
Witruwiusz de architektura,

Cztery uprawnienia urzędów (najłatwiejsze)

- Senat
1. Rozdzielał dowództwa i zadania urzędnikom,
 2. przyznawał prowincje namiestnikom.
 3. zarządzanie finansami państwa
 4. zatwierdzanie ustaw komiów
 5. polityka zagraniczna

- Konsul
1. Dowodzenie armią
 2. decyzja o wyruszeniu na wojne
 3. interpretacja auspików i

- 4. wyższa władza (imperium)
- 5. Mogli odwołać wyroki niższych rangą urzędników

- Edyl
- 1. Porządek miasta
 - 2. Czystość
 - 3. zab. przeciwpożarowe
 - 4. Miary i troska o zaopatrzenie
 - 5. Igrzyska na własny koszt

- Kwestorzy
- 1. zarządzali finansami

- Dyktator
- 1. Wybierany na 6 miesięcy
 - 2. Nieograniczona władza
 - 3. Dobierano mu dowódcę jazdy

- Cenzor
- 1. Sporządzał listy - albumy

- Trybun Ludowy
- 1. Prawo weta
 - 2. nietykalność

Comitia curiata – najstarsza powstała w okresie królewskim rodowa jednostka organizacyjna, w okresie republ niewielka rola: przestępstwa religijne
zemsty rodowe
adopcje

Comitia centuriata – zorganizowana wg podziału na klasy majątkowe z przewagą dla najbogatszych 98 centurii na 193.
1 centuria to 1 głos, dawały przewagę najbogatszym.
Decydowały o wojnie i pokoju,
wybierały najważniejszych urzędników: pretorów, konsulów i cenzorów, a w wyjątkowych przypadkach dyktatorów na wniosek senatu.
Odwołana i skazanych na karę śmierci

Comitia tributa – 35 tribus terytorialnych: 4 miejskie i 31 wiejskich. Przynależność obywatela była obowiązkowa i dziedziczna Zanika w 212 kiedy Karakala nadał obywatelstwo wszystkim.
wybór niższych urzędników– edylów i kwestorów
spis ludności
wysokość podatków
administracja i pobór wojskowy
sprawy dotyczące grzywny

Definicje (używają łacińskich nazw kurwy)

Augustales – bogaci wyzwolenicy popierający politykę Augusta.
Auspicia - wróżenie z ptaków
Civitas - miasto-państwo
Diarchia – to czy cesarz jest boski divus, decyzja senatu.
Epona – bóstwo celtyckie, opiekunka koni, kult rozpowszechniony w legionach rzymskich nadgranicznych.
equites - ekwici, warstwa średnia
Haruspicia - wróżenie ze zwłok
Ius honorum - kolejność zdobywania urzędów w Rzymie
Kybele
Lex - ustawa
Magistratura - inaczej urzędy:
1 roczne, dla najbogatszych,
kariera od najniższego szczebla
kolegialność=każdy miał odpowiednika, równoległe kompetencje
po służbie wojskowej
Urzędy były bezpłatne,
Naomachie – organizowane walki morskie w basenie
Obnuntiatio- ostrzeżenia boże
Optimates - optymaci
Populares - popularzy
Princeps senatus – jeden z konsularów, zabierał zawsze pierwszy głos w czasie debaty
proletarii - najbiedniejsi
provincia - zakres kompetencji urzędnika
Sanhedryn, w starożytnej Judei żydowska instytucja religijna i sądownicza istniejąca od III w. p.n.e. Sanhedryn składał się z 71 członków (głównie arystokracja - saduceusze). Od czasów Machabeuszy w skład sanhedrynu wchodził też faryzeusze. Sanhedryn pełnił początkowo funkcję doradczą przy arcykapłanie lub królu, po upadku królestwa był jedyną reprezentacją Żydów wobec władz rzymskich. Po upadku Jerozolimy (70 n.e.) nazwę sanhedrynu przejęły kolegia uczonych rabinów (do IV w.).
Faryzeusze, opierający się na warstwach średnich i niższych, propagowali nauczanie w synagogach, uważali, że prawo musi być stale uzupełniane. Wierzyli w życie pozagrobowe, spodziewali się nadejścia Mesjasza i ściśle przestrzegali czystości rytualnej.
Eseneńczycy, odłam gorliwy religijnie i odizolowany od centrów kultu. Ich organizacje, życie zakonne i mistyczną wiarę możemy poznać dzięki rękopisom w Qumran nad M. Martwym.
Zeloci, najpóźniej ukształtowani, powstałi w okresie zależności od Rzymu, ich dążeniem było odrzucenie obcego panowania, odegrali kierowniczą rolę w powstaniu stosując zasady terroru wobec Rzymian i Żydów nie wykazujących gorliwości w walce
Socci – miasta uzależnione sojuszem z Rzymem, nie płacące mu daniny, ale zobowiązane do świadczeń wojskowych. Nie miały prawa zawierania innych sojuszy.
Sportella – koszyk, lub równowartość 1 koszyka.
Sportula – rozdawnictwo pieniędzy.
Triumphus - triumf
Via Appia - zbudowana podczas II wojny samnickiej z inicjatywy Appiusza Klaudiusza (aqua appia - pierwszy akwedukt)
Zgromadzenie wszystkie

Skutki wojen

II wojna punicka
Rzym wygrywa i narzuca warunki pokojowe 201:
1. Kartagina traci wszystkie posiadłości poza Afryką
2. wydaje całą flotę poza 10 okrętami strażniczymi,
3. 10 tyś talentów.
4. Nie wolno było jej prowadzić żadnej wojny bez zgody Rzymu.
5. Rzym poszerzył swoje zdobycze o Sycylię, nowe prowincje w Hiszpanii
III wojna punicka
Powodem było starcie z Masynisą, królem Numidii
Scypion Emilianus Afrykański młodszy zniszczył kartaginę
Rzym zrobił z tego nową prowincję - afrykę

I wojna macedońska
powodem był sojusz Filipa V z hannibalem
II wojna macedońska
Tytus Kwincjusz Flaminus ogłosił wolność helenów na istmie korynckim
Filip rzekł się zdobyć na rzecz Pergamonu i Rodos, kontrybucja, flota tylko 6 okrętów, rzekł się rozszceń do Grecji, kajdany Grecji: Demetrias, Chalkis, akrokorynt- odebranie tych miast Macedonii .

Wojna z Antiochem III (192- 188) :
192- 188 Seleukida, wojna syryjska , bitwa , pod Termopilami przegrał antioch w 191,pod Myonnessos wygrał Rzym, 189 pod Magnezją wygrał Lucjusz Korneliusz Scypion i jego brat publiusz , pokój w Apamei 188, samobójstwo Hannibala w 183, Scypion afrykańki cenzor 200, dziel i rządź, jego wróg katon

I wojna mitrydatejska -prowadził ją Sulla. zakończona pokojem w dardaros którego nigdy nie zatwierdził senat.
II wojna mitrydatejska - toczyła się bardzo krótko 82-81. Jeden z dowóctów rzymskich sprowokował konflikt, mitrydates odwołał się do sulii, ten zakazał i tyle.

III wojna mitrydatejska- mitrydates chciał zająć bitynię zapisaną rzymowi przez nikomedesa III - pokonał go Lucjusz Licyniusz Lukullus i Marek Aureliusz Kotta

I termin

Pierwszy konsul Lucjusz Juniusz Brutus
Ostatni król rzymski Tarkwiniusz Pyszny
Mons Sacer - miejsce secesji plebejskiej - po niej utworzono urząd trybuna ludowego.
II secesja plebejuszy - powstaje prawo XII tablic sporządzone przez decemwirów
zdobycie wejów przez rzymian - 396
367 - leges liciniae sextiae - ograniczenie posiadania ziemi do 500 jugerów
366 - Lucjusz Sykstus - pierwszy konsul plebejski
I wojna punicka - 264-241
Koniec wojny - Nowa prowincja - sycylia, zwolnienie jeńców i kontrybucje przez 10 lat.
241 - utworzenie dwóch ostatnich tribus
229 - bitwa pod z - pokonanie teuty, ucieczka demetriusza do Filipa V
222 - powstaje galia cisalpina
II wojna punicka - 218-201
212 - zdobycie syrakuz
Koniec wojny - kartagina traci posiadłości poza afryką i wydaje prawie całą flotę. 10 tysięcy talentów kary, nie wolno jej prowadzić żadnej wojny bez zgody Rzymu. Zdobycze terytorialne Rzymu w sycylii i w Hiszpani.
I wojna macedońska 215-205, powodem sojusz Filipa V z Hannibalem
204 - wprowadzenie kultu Kybele w Rzymie
II wojna macedońska - 200-196
Koniec wojny - Filip V wyrzeka się posiadłości poza Macedonią, płaci odszkodowanie, zwraca wolność miastom greckim
Wojna z Antiochem III - 192-188
Pokój w Apamei - 188 - utrata seleukidzkich posiadłości, trybut, flota, słonie bojowe
186 - zakazano bachanalia
III wojna macedońska - 171-167
Państwo Perseusza przestaje istnieć - musiano wydać zakładników, w tym Polibiusza, podzielono na 4 zależne od Rzymu republiki
III wojna punicka - 149-146 - zwycięstwo stronictwa katona starszego doprowadza do jej wybuchu, pretekstem stracie Kartaginy z Massynisą,
146 - zniszczenie Kartaginy - utworzona Afryka proconsularis
146 - zniszczenie Koryntu
133 - trybunat Tyberiusza Grakcha
123 - Gajusz Grakchus trybunem ludowym
porażka armii Rzymskiej pod Arausio - 105
Wojna z Jugurtą - 111-105 -
II powstanie Sycylijskie - 104-101
90-88 - wojna ze sprzymierzeńcami
I wojna z Mitrydatesem VI - 88-85
Pokój w Dardanos - koniec wojny
I wojna domowa - 83-82
III wojna z Mitrydatesem - 74-64 - Pompejusz ostatecznie pokonuje Pont w 66, podporządkowuje sobie Syrię w 63 i walczył z piractwem
Powstanie Spartakusa 73-70 - stłumił je Krassus
63 - spisek Katyliny
60 - I triumwirat
Cezar w Galii - 58-50 - stłumił powstanie Wercyngetoryksa, pokonując go pod Alezją.
56 - zjazd triumwirów w Luce
53 - Krassus ginie pod Carhae

27 - Oktawian zostaje Augustus

Tyberiusz podbija Panonię - 12-10 pne
Judea i Mezja prowincjami rzymskimi 6 ne
Wojna Warusa - pierwszym prefektem Konopiusz - 6
6-9 powstanie w Dacji i Pannonii
14 - August umiera, bunt legionów w Pannonii i Germanii przeciwko Tyberiuszowi, próba ogłoszenia cesarzem Germanika.
14-17 - wyprawa Germanika do Germanii
17-24 - powstanie Takfarinassa w Syrii
19 - otrucie Germanika przez Pizoną
31 - upadek Sejana
37-41 Kaligula - zabity przez Kasjusza

- 43 - wyprawa do brytanii Aulusa Placjusza, utworzenie nowej prowincji
- 46 - tracja prowincją rzymską
- 50 - powstaje Colonia Agrippinensis. Została założona przez cesarzową Agrypinę, żonę Klaudiusza, która urodziła się w osadzie legionowej (castra Romana) nad Renem
- 54 - Kładiusz otruty przez agrypinę
- Dwaj stronnicy kładiusza - Pallas, Narcyz
- 54-68 - panowanie nerona
- 61 - powstanie boudiki w brytanii, pokonał ją gajusz paulinus
- 64 - pożar rzymu
- 66-73 - Annasz wywołał powstanie - stłumił je na rozkaz Nerona Tytus Flawiusz Wespazjan - powstanie było wymierzone w panowanie rzymskie - Józef Flawiusz napisał "Wojnę Żydowską" - wydarzenie upamiętnia łuk Tytusa w Rzymie
- 68 - rewolta Windeksa. - Windeks - przywódca powstania w Galii przeciwko Neronowi w 68 n.e., uruchomił lawinę wydarzeń, które doprowadziły do upadku i śmierci Nerona
- 68-69 - panowanie Galby. - Prefekt pretorianów Tygellinus wraz z Sabinusem zdradzili Nerona, skłoniwszy oddziały do poparcia Galby.
- 69 - Othon, Witeliusz. -Marek Salwiusz Otho - rozbity pod Kremoną przez Witeliusza, który mianował się cesarzem w Rzymie, lecz także został rozbity pod Kremoną (Bedriacum) przez Wespazjana.
- 70 - syn Wespazjana, Tytus burzy Jerozolimę. Na pamiątkę wojny żydowskiej wzniesiono łuk triumfalny w Rzymie.
- 77-84 Agrykola w Brytanii. Umocnienie pozycji imperium. Wojny z Kaledonami.
- 79 - wybuch wezuwiusza
- 80 - dedykowanie koloseum
- Domicjan - Przyjął tytuł dominus ac deus - pan i bóg zginął z rąk zamachowców (wśród nich jego eks Domicja) skazany na niepamięć przez senat.
- 83 zakończenie podboju Agri Decumates. Umocnienie pozycji wzdłuż Renu.
- 85-89 - wojna z dakami
- 89 - Pokój z Decebałem. Niekorzystny dla Rzymu. Domicjan zmuszony był zawrzeć pokój z powodu buntu Lucjusza Antoniusza Saturnina w Germanii Górnej - powstaje państwo Daków (Rumunia).
- 96-98 - panowanie Nerwy. Usynowił i dopuścił do współrządów Trajana w 96 r.
- 114 - trajan dostaje tytuł „optimus”¹
- 101-102 I wojna dacka. - zajęcie stolicy Daków Sarmizegetuzy. Cesarz kazał wybudować Apollodorosowi z Damaszku most przez Dunaj
- 105-106 - II wojna dacka. atak Decebala na Mezję, cesarz ponownie zdobył stolicę Daków. Ogłosił powstanie prowincji Dacji, a Decebal popełnił samobójstwo.
- 106 - arabia i dacja prowincjami rzymskimi
- 114-117 - Wojna partyjska. Pragnął stać się nowym Aleksandrem, zmarł przygotowując wyprawę do państwa Partów. Odnosił wiele sukcesów na Wschodzie, ale powstanie Żydów wybuchło na tyłach w Cyrenajce, Egipcie i na Cyprze, zbuntowała się również Mezopotamia, choroba uniemożliwiły kontynuowanie walki., Zmarł w drodze powrotnej do Rzymu.
- panowanie Hadriana. - kuzyn Trajana, zdał sobie sprawę, że podboje na Wschodzie przekraczają możliwości finansowe i militarne państwa. Pierwszy na wzór grecki nosił brodę. Właściwy twórca monarchii rzymskiej.
- Julianus Salwiusz - prawnik Hadriana
- Krwawo stłumił powstanie w Palestynie w latach 132 - 135 - Szymon Bar Kochba (syn Gwiazdy) w 130 zakazał obrzezania, wymazano nawet nazwę Judea na Syria Palestyna miejscu w 135 powstała kolonia rzymska. Na krótko przed śmiercią adoptuje Antoninusa Piusa.
- budowa Wału Antonina. Starał się utrzymywać dobre stosunki z senatem, który nadał mu przydomek Pius ("Pobożny"), ze względu na szacunek, jakim otaczał pamięć swego przybranego ojca.
- Marek aureliusz
- 175-176 - Stłumienie buntu Awidiusza Kasjusza w Syrii i Egipcie.
- 161-169 - współpanowanie Lucjusza Werusa.
- 161 - 165 - wojna w Armenii
- 167-180 - walki z Kwadami i Markomanami dzięki Tyberiuszowi Klaudiuszowi Pompejanusowi i Publiuszowi Helwidiuszowi Pertinaksowi najeźdźcy zostali pokonani.
- 175 - początek podboju Markomanii i Sarmacji.
- 177 - prześladowanie chrześcijan w Lugdunum.
- 180 -192 Panowanie Kommodusa. Opierał się wtedy na niewielkiej grupie faworytów (Perennis, Kleander) i sile pretorianów.
- 185 - opuszczenie wału antonina
- 192-193 panowanie Helwiusza Pertinaksa: W prowincjach cesarzami zostali ogłoszeni: - Septymiusz Sewer - Pesceniusz Niger
- panowanie Septymiusza Sewera. - zamordował Julianusa - dogadał się z Albinusem - zyskał poparcie senatu
- 193-195 wojna z Pesceniuszem Nigrem. W 195 pokonuje po ciężkich walkach na Wschodzie Pescenniusza Nigra w bitwie pod Issos w 194, surowo rozprawiając się z miastami, które poparły Nigra; Antiochia utraciła prawa miejskie
- 197 - Sewer pokonuje obwołanego cesarzem przez wojska brytońskie Klodiusza Albinusa pod Lugdunum.
- 197-198 II wojna partyjska. - Sewer pokonał Partów, a z terenów zdobytych utworzył prowincję Mezopotamię. Zbudował w Rzymie wiele okazałych budowli, np. Septizonium i łuk triumfalny (w 203 dla uczczenia zwycięstwa nad Partami).
- 208-211 - działania w Brytanii: Sewerus oparł zaciąg o wojska prowincjonalne, zaciąg w danej miejscowości, gdzie stacjonował legion.
- 211-217 panowanie Karakalli. Karakalla morduje brata Getę w 212 i prefekta pretorianów, który nie chciał uznać legalności zabójstwa, prawnik Emiliusz Papianus (zamordowany także). W 217 r. podczas wojny z Partami, żołnierze uknuli spisek i zamordowali cesarza i obwołali nim Marka Opeliusza Makryna.
- 250 - nakaz Decjusza złożenia ofiar bogom rzymskim, edykt propagandowy, łączący imperium.
- 270-275 panowanie Aurealiana ogłosił się dominus ac deus oraz wprowadził kult Sol Invictus. Wprowadził w Rzymie stałe rozdawnictwo chleba, oliwy i soli oraz usprawnił dostawy żywności.
- 273-274 likwidacja niezależności Palmyry, odzyskanie Galli. Zjednoczył cesarstwo, zwyciężając 273 królową Palmyry, Zenobię i odbierając w 274 Galię uzurpatorowi Tetrykusowi.
- 274-275 - utrata dacji